

Personlig assistans och grundläggande behov.

Personlig assistans är till för att stötta och möjliggöra för individen att tillgodose sina grundläggande behov. Dessa har tillkommit och förändrats över tid vilket har lett till att färre moment nu bedöms utgöra grundläggande behov. Vad är det som i dagsläget bedöms utgöra grundläggande behov vid bedömning av behovet av personlig assistans.

Personlig assistans är till för att hjälpa personer med funktionshinder att tillgodose sina grundläggande behov. Detta utgår från en syn som innebär att alla har rätt att leva så självständiga och jämlika liv som möjligt. Hjälpen ska utföras av ett fåtal, av individen utvalda eller godkända, assistenter med god kännedom om individen.

För att någon ska ha rätt till personlig assistans ska det först bedömas om individen tillhör någon av de grupper som anges i första paragrafen i LSS. Den vanligaste gruppen som förbundets medlemmar tillhör är tredje gruppen vilken utgörs av individer som har stora funktionshinder och problem i vardagen som inte beror på normalt åldrande.

För att personlig assistans ska kunna beviljas ska det vara fråga om hjälpbehov som är mycket privata och av känsliga för individen. För de grundläggande behoven födointag, personlig hygien och påklädning innebär det i praktiken att det är hjälp som kommer fysiskt mycket nära och är integritetskränkande för brukaren. För de två återstående grundläggande behoven kommunikation och annan hjälp som kräver ingående kunskap om individen är det lite annorlunda. För att anses berättigad till assistans för dessa behov krävs att assistenten behöver specialkunskap om den aktuella brukaren.

Om behoven understiger 20 timmar/vecka är till kommunen som ansökan ska lämnas. För behov av personlig assistans överstigande 20 timmar/vecka är det till Försäkringskassan som ansökan ska lämnas.

De grundläggande behoven är:

Födointag

I rättspraxis har denna insats reducerats till att idag endast omfatta momentet att föra mat och dryck till munnen. Vid bedömning av det tidsmässiga assistansbehovet räknas även tid för att tugga och svälja med. Om du har behov av hjälp med att föra mat och dryck till munnen kan du även ha rätt till hjälp med att ställa iordning, värma upp mat och skära upp mat.

Personlig hygien

Moment som är fysiskt nära ska ge rätt till personlig assistans. Det innebär att personen kan få personlig assistans som stöd till att duscha och tvätta sig. Det innebär hjälp i och ur duschen samt vid själva duschmomentet för hela kroppen samt håret. Kroppsvård, sminkning, insmörjning och rakning hör också till moment som berättigar till personlig assistans. Även förflyttning i samband med aktiviteter rörande hygien ger rätt till assistans om det ses som ett integritetsnära behov. Alltså om assistenten kommer mycket nära fysiskt i samband med förflyttningen. Detta är vanligt vid dusch då individen är avklädd och ska på plats i duschen.

På och avtagning av protes samt rengöring av den, om detta sker i direkt följd, räknas också med vid bedömning av assistansbehovet.

Vid toalettbesök är det hjälp till och från toaletten och hjälp med att rengöra sig efteråt som berättigar till personlig assistans. Även tiden som brukaren befinner sig på toaletten kan ingå om personen inte kan lämnas ensam.

På och avklädning

Denna hjälp har reducerats med tiden och omfattar idag endast de inre lagren av kläder samt protes. Detta innebär att personlig assistans beviljas för påklädning av underkläder samt ett lager kläder. Ytterkläder ses idag inte i normalfallet som grund för att bevilja personlig assistans

Kommunikation

Om individen har svårt att göra sig förstådd och att förstå kommunikation kan detta ge rätt till personlig assistans. De träcker inte med en allmän utbildning, till exempel teckenspråk. Det förutsätter att det krävs ingående och specifik kunskap om den specifika individen för att kunna kommunicera. Vid bedömningen ska det även utredas vid vilka situationer som brukaren är i behov av att kunna kommunicera, till exempel läkarbesök och fritidsaktiviteter.

Annan hjälp som kräver ingående kunskap om individen.

Denna typ av assistans används vid psykisk funktionsnedsättning. Det är fråga om en kvalificerad insats som rör motivation och aktivering. För att ligga till grund för personlig assistans krävs att det är fråga om en insats som kräver en så aktiv tillsyn att det i det närmaste har karaktären av övervakning. För att insatsen ska beviljas krävs att om den inte utförs finns det en klar risk att grundläggande behov ej tillgodoses eller att brukaren skadar sig själv, andra eller egendom.

Det som presenterats är exempel på vad som ingår vid beräkningen av personlig assistans. För att säkerställa att alla behov tillgodoses är det viktigt att alla behov redovisas vid ansökan så att det är säkert att alla grundläggande behov kommer med vid bedömningen.

Rättskällor:

Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Socialförsäkringsbalken, 51 kap.

Proposition 1992/93:159.

SOU Från patient till människa

Rättsfall:

RÅ 2000 not 97

RÅ 2003 ref 33

RÅ 2009 ref 57

RÅ 2010 ref 17

HFD 2012 ref 41

HFD 2015 ref 46